Sbírka soudních rozhodnutí

STANOVISKO GENERÁLNÍHO ADVOKÁTA
MELCHIORA WATHELETA
přednesené dne 16. května 2018 [1]

Věc C-93/17

Evropská komise
proti

Řecké republice

„Nesplnění povinnosti státem – Rozsudek Soudního dvora, kterým se určuje nesplnění povinnosti – Nesplnění povinností vyplývajících z rozsudku – Penále – Paušální částka“

I. Úvod

1. Základem projednávaného sporu je žaloba Evropské komise proti Řecké republice podaná na základě článku 260 SFEU z důvodu nesplnění povinností vyplývajících z rozsudku ze dne 28. června 2012, Komise v. Portugalsko (C-485/10, nezveřejněný, EU:C:2012:395). V tomto rozsudku Soudní dvůr určil, že Řecká republika tím, že nepřijala ve stanovené lhůtě veškerá opatření nezbytná k provedení rozhodnutí Komise 2009/610/ES ze dne 2. července 2008 o státních podporách C 16/04 (ex NN 29/04, CP 71/02 a CP 133/05), které Řecko poskytlo společnosti Řecké loděnice [2], a tím, že ve stanovené lhůtě neposkytla Komisi informace uvedené v článku 19 tohoto rozhodnutí, nesplnila povinnosti, které pro ni vyplývají z článků 2, 3, 5, 6, 8, 9 a 11 až 19 uvedeného rozhodnutí.

II. Právní rámec

2. Ustanovení čl. 346 odst. 1 SFEU stanoví:

„Ustanovení Smluv nebrání použití následujících pravidel:

[…]

b) každý členský stát může učinit opatření, která považuje za nezbytná k ochraně podstatných zájmů své bezpečnosti a která jsou spjata s výrobou zbraní, střeliva a válečného materiálu nebo obchodem s nimi; tato opatření nesmějí nepříznivě ovlivnit podmínky hospodářské soutěže na vnitřním trhu s výrobky, které nejsou určeny výlučně k vojenským účelům.“

1 – Původní jazyk: francouzština.

2 – Úř. věst. 2009, L 225, s. 104.

III. Skutečnosti předcházející sporu

3. V roce 1985 společnost Hellenic Shipyards (Ellinika Nafpigeia AE, dále jen „EN“), vlastník řecké loděnice (civilní a vojenské) ve Skaramagkas (Řecko), ukončila svou činnost a vstoupila do likvidace. Rovněž v roce 1985 státní banka Elliniki Trapeza Viomichanikis Anaptixeos AE (dále jen „ETVA“) nabyla většinu akcií EN. Dne 18. září 1995 byla podepsána kupní smlouva o prodeji 49 % akcií EN jejím zaměstnancům.

4. V roce 1998 se Řecká republika rozhodla zmodernizovat a rozšířit svůj podmořský park. Za tímto účelem uzavřela s EN smlouvu na stavbu čtyř ponorek „HDW classe 214“ (smlouva „Archimedes“) a smlouvu na modernizaci tří ponorek „HDW classe 209“ (smlouva „Neptun II“).

5. Pro stavbu a modernizaci těchto ponorek uzavřela EN smlouvy o subdodávkách se společnostmi Howaldtswerke-Deutsche Werft GmbH (dále jen „HDW“) a Ferrostaal AG (dále jen společně „HDW-Ferrostaal“).

6. V roce 2001 se Řecká republika rozhodla zprivatizovat EN v plném rozsahu. Na konci privatizace nabyla HDW-Ferrostaal veškeré akcie EN. V průběhu roku 2005 německá skupina ThyssenKrupp AG převzala HDW, jakož i akcie Ferrostaal na společnosti EN.

7. V rámci privatizace EN přijala Řecká republika v letech 1996 až 2003 řadu opatření, která spočívala v kapitálových vkladech, zárukách, protizárukách a úvěrech ve prospěch EN, které byly předmětem několika rozhodnutí Komise a Rady Evropské unie.

8. Články 2, 3, 8, 9 a 11 až 15 rozhodnutí 2009/610 stanoví, že tato opatření představují podpory neslučitelné s vnitřním trhem.

9. Podle článků 5 a 6 tohoto rozhodnutí byly podpory v něm uvedené, i když byly předtím schváleny Komisí, poskytnuty neoprávněně, takže musí být vráceny.

10. Podle článku 16 rozhodnutí 2009/610 představovala záruka poskytnutá bankou ETVA na odškodnění HDW/Ferrostaal, kterým by byla HDW/Ferrostaal odškodněna bankou ETVA za každou státní podporu, kterou by byla EN povinna vrátit, podporu poskytnutou v rozporu s čl. 108 odst. 3 SFEU a neslučitelnou se společným trhem a musela být s okamžitou platností zrušena.

11. Vzhledem k tomu, že Komise konstatovala, že z podpor určených k navrácení těžily pouze civilní aktivity EN, rozhodla v článku 17 tohoto rozhodnutí, že tyto podpory musejí být vráceny z části civilních aktivit této společnosti [3].

12. V článku 18 rozhodnutí 2009/610 bylo Řecké republice uloženo, aby přistoupila k okamžitému a skutečnému navrácení podpor určených k navrácení podle článků 2, 3, 5, 6, 8, 9 a článků 11 až 15 tohoto rozhodnutí. Podle tohoto ustanovení musela Řecká republika přijmout opatření nezbytná k provedení uvedeného rozhodnutí do čtyř měsíců ode dne jeho oznámení, tedy ode dne 13. srpna 2008.

13. S přihlédnutím k obtížné hospodářské situaci EN Řecká republika uvedla, že úplné navrácení dotčených podpor by mohlo vést k jejímu úpadku, a tím ovlivnit její vojenské aktivity (a sice smlouvy „Archimedes“ a „Neptun II“), takže by mohlo porušit ochranu podstatných zájmů její bezpečnosti ve smyslu článku 346 SFEU.

3 – Podle Komise byla výše podpor (kromě úroků) určených k navrácení tehdy prozatímně odhadnuta na přibližně 256 milionů eur.

14. Komise, na kterou se obrátila Řecká republika, uznala, že EN nemá finanční prostředky nezbytné k navrácení podpory [4], a navrhla jí, že bude považovat rozhodnutí za provedené, pokud EN prodá aktiva přidělená k civilním aktivitám a použije výnosy z tohoto prodeje k navrácení částky podpory řeckému státu, vzdá se záruky odškodnění uvedené v článku 16 rozhodnutí 2009/610, jakož i svých výhradních práv k využívání pozemku ve vlastnictví státu (jedná se o koncesi k suchému doku), který by vrátila státu (jelikož pozemek nebyl nezbytný pro její vojenské aktivity), a přeruší své civilní aktivity na deset let. Na tomto základě dospěly dne 8. července 2009 Komise, Řecká republika a EN k základní dohodě.

15. Ve stejné době zahájila skupina ThyssenKrupp jednání se společností Abu Dhabi Mar LLC (ADM) [5] s cílem převést na ni akcie EN. V prosinci 2009 navrhla společnost ADM, že převezme 75,1 % těchto akcií za cenu jednoho eura, přičemž 24,9 % by zůstalo ve vlastnictví skupiny ThyssenKrupp. Jednou z podmínek převzetí bylo, že Řecká republika dosáhne v otázce navrácení státních podpor řešení, které schválí investor ADM.

16. V březnu 2010 Řecká republika, ADM, ThyssenKrupp HDW a EN uzavřely rámcovou dohodu („Framework Agreement“), jejíž článek 11 odkazoval na povinnost Řecké republiky zajistit navrácení státní podpory a upřesňoval, že „trojstranná transakce mezi [Komisí], Řeckou republikou a EN ohledně žádostí o navrácení státních podpor byla sjednána v červenci 2009 a [že] probíhalo její konečné plnění“. Podle tohoto článku „se Řecká republika zavázala touto dohodou přijmout okamžitě veškerá opatření nezbytná k zajištění formálního ukončení řízení, konečného vypořádání a ukončení tohoto postupu, což společnost ADM považovala za předběžnou podmínku [prodeje akcií]“ [6].

17. Dne 17. září 2010 strany této rámcové dohody rovněž podepsaly prováděcí dohodu („Implementation agreement“), která měla vyřešit několik sporů týkajících se plnění smluv „Archimedes“ a „Neptun II“, a tyto smlouvy změnila tak, aby zohledňovaly nové potřeby válečného loďstva. Tato dohoda stanovila, že likvidace EN nebo jiné úpadkové řízení by umožnila Řecké republice tyto smlouvy ukončit. Uvedená dohoda byla schválena a stala se právně závaznou na základě zákona č. 3885/2010 [7].

18. Dne 22. září 2010 skupina ThyssenKrupp prodala 75,1 % akcií společnosti Privinvest, když společnost ADM odstoupila od záměru nabýt EN [8].

19. Poté, co Komise usoudila, že Řecká republika nesplnila povinnosti, které pro ni vyplývají z rozhodnutí 2009/610, podala dne 8. října 2010 na základě čl. 108 odst. 2 SFEU žalobu pro nesplnění povinností proti Řecké republice, kterou se domáhala určení, že nepřijala ve stanovené lhůtě veškerá opatření nezbytná pro dosažení souladu s tímto rozhodnutím.

20. V období od června do října 2010 Komise a Řecká republika sjednaly závazky, které Řecká republika, jakož i EN měly přijmout a provést za účelem provedení rozhodnutí 2009/610, jež nemělo vést k úpadku EN ani k ohrožení plnění programů „Archimedes“ a „Neptun II“ pro válečné loďstvo.

4 – V říjnu 2010 celková částka určená k navrácení, včetně úroků, činila přibližně 539 milionů eur.

5 – ADM je skupinou společností specializovaných na stavbu válečných lodí a výletních jachet, jejíž 70 % akcií patřilo skupině Al-Ain ovládané šejkem Hamdan Bin Zayed Al Nahyanem a 30 % skupině Privinvest ovládané libanonským státním příslušníkem, p. Safou.

6 –
– „A tripartite settlement between the European Commission, the Hellenic Republic and [EN] for the state aid recovery claims has been negotiated in July 2009 and currently its final execution is pending. The Hellenic Republic is herewith undertaking to immediately take all necessary measures to secure the formal closing of the file and final settlement and completion of this procedure which is regarded by ADM as a condition precedent for the [share purchase].“

7 – FEK A‘ 171/29.9.2012.

8 – Zdá se, že důvodem pro odstoupení společnosti ADM byla skutečnost, že Řecká republika nemohla umožnit EN, aby používala suchý dok a nemohla zaručit, že EN obdrží objednávky na stavbu významného množství lodí pro řecké válečné loďstvo.

21. V konečném znění [9] byly tyto závazky následující:

– EN přeruší své civilní aktivity na dobu patnácti let, počínaje 1. října 2010;

– Aktiva spojená s civilními aktivitami [10] EN budou prodána a výnos z prodeje bude vyplacen řeckým orgánům. Pokud by dražba nevedla k prodeji všech těchto civilních aktiv nebo jejich části, EN je převede řeckému státu z titulu alternativního plnění povinnosti navrácení podpory. V tomto případě měl řecký stát zajistit, že žádné z uvedených aktiv nebude znovu nabyto EN nebo jejími stávajícími nebo budoucími akcionáři po výše uvedenou dobu patnácti let;

– EN se vzdá koncese na suchý dok, jehož využívání nebylo nezbytné pro pokračování jejích vojenských aktivit. Řecký stát zajistí, že tato koncese a pozemek, kterého se týká, nebudou znovu nabyty EN nebo jejími stávajícími nebo budoucími akcionáři po výše uvedenou dobu patnácti let;

– EN se vzdá záruky odškodnění uvedené v článku 16 rozhodnutí 2009/610 a nezahájí žádné řízení založené na této záruce nebo v souvislosti s ní. Řecká republika se má dovolávat neplatnosti této záruky před jakoukoliv soudní či mimosoudní instancí;

– V období šesti měsíců po uznání seznamu závazků Komisí jí Řecká republika poskytne důkazy o navrácení suchého doku řeckému státu a aktualizované informace týkající se dražby civilních aktiv. Navíc Řecká republika bude každoročně informovat Komisi o aktuálním stavu navracení neslučitelných podpor, včetně předložení důkazů o tom, že EN již nepokračuje v civilních aktivitách, informací o vlastnictví a používání aktiv navrácených řeckému státu, jakož i o využití pozemku, kterého se týkala koncese k suchému doku.

22. Dopisem ze dne 1. prosince 2010 (dále jen „dopis ze dne 1. prosince 2010“) informovala Komise Řeckou republiku, že v případě, že budou tyto závazky plně dodrženy a provedeny ve lhůtě šesti měsíců ode dne jejího dopisu, bude považovat rozhodnutí 2009/610 za provedené v plném rozsahu. Za účelem rozptýlení veškerých pochybností Komise výslovně upřesnila, že aktiva EN určená k jejím civilním aktivitám musí být prodána řeckému státu nebo na něj převedena do šesti měsíců od uvedeného dopisu.

23. Rozsudkem ze dne 28. června 2012, Komise v. Řecko (C-485/10, nezveřejněný, EU:C:2012:395), Soudní dvůr rozhodl, že Řecká republika tím, že nepřijala ve stanovené lhůtě veškerá opatření nezbytná pro splnění povinností vyplývajících z rozhodnutí 2009/610, a tím, že nepředložila Komisi ve stanovené lhůtě informace uvedené v článku 19 tohoto rozhodnutí, nesplnila povinnosti, které pro ni vyplývají z článků 2, 3, 5, 6, 8, 9 a 11 až 19 uvedeného rozhodnutí.

24. Co se týče dopisu ze dne 1. prosince 2010, Soudní dvůr rozhodl, že „[z] [jeho] obsahu […] nijak nevyplý[valo], [že] nahradil rozhodnutí 2009/610, jak tvrd[ila] [Řecká republika]. Uvedený dopis totiž pouze zaznamenával poslední závazky řeckých orgánů a uváděl, že pokud budou skutečně splněny, Komise bude mít za to, že rozhodnutí 2009/610 bylo v plném rozsahu provedeno“ [11].

IV. Postup před zahájením soudního řízení

25. V návaznosti na vydání rozsudku ze dne 28. června 2012, Komise v. Řecko (C-485/10, nezveřejněný, EU:C:2012:395), si Komise a Řecká republika vyměnily několik dopisů o aktuálním stavu navrácení neslučitelných podpor.

9 – EN podepsala svůj závazek formou dopisu dne 27. října 2010 a Řecká republika podepsala svůj závazek formou dopisu dne 29. října 2010.

10 – Jednalo se o dva plovoucí suché doky, jeden plovoucí jeřáb, dva remorkéry, šestnáct pozemkových parcel, jejichž vlastníkem byla EN, a o suchý dok č. 5 s přilehlým pozemkem (parcela č. 8), které byly řeckým státem svěřeny EN.

11 – Rozsudek ze dne 28. června 2012, Komise v. Řecko (C-485/10, nezveřejněný, EU:C:2012:395, bod 38).

26. Řecká republika v této souvislosti přijala několik legislativních opatření týkajících se EN.

27. Pokud jde o koncesi k suchému doku, čl. 169 odst. 2 zákona č. 4099/2012 [12] zní následovně:

„Dodržování [dopisu ze dne 1. prosince 2010]

Vstupem tohoto zákona v platnost se ruší výhradní užívací právo, poskytnuté [EN] v čl. 1 odst. 15 zákona č. 2302/1995 […], ve znění čl. 6 odst. 1 zákona č. 2941/2011, v rozsahu, v němž se týká části pozemku státu ABK 266 o ploše […] (216 663,985 m^2) zanesené [v topografické mapě zveřejněné v příloze I tohoto zákona], jakož i pobřežní oblasti umístěné před výše uvedeným veřejným pozemkem ABK“.

28. Článek 12 zákona č. 4237/2014 [13] zavedl moratorium, kterým byla pozastavena jakákoliv forma nuceného výkonu proti movitému a nemovitému majetku EN, „[protože nebo v rozsahu, v němž [14]] má vliv na stavbu a údržbu ponorek válečného loďstva“.

29. V článku 26 zákona č. 4258/2014 [15] řecký stát z toho důvodu, že EN nedodržela své smluvní závazky v rámci smluv „Archimedes“ a „Neptun II“, zadal projekt na stavbu a modernizaci ponorek válečnému loďstvu. Toto ustanovení stanovilo rovněž, že válečné loďstvo bude pokračovat bezplatně v pracích na ponorkách v zařízeních EN a bude hradit mzdy a příspěvky na sociální zabezpečení zaměstnanců z titulu náhrady za jejich práci.

30. Vzhledem k tomu, že se Komise domnívala, že dne 27. listopadu 2014 nebylo rozhodnutí 2009/610 dosud provedeno, zaslala řeckým orgánům výzvu dopisem podle čl. 260 odst. 2 SFEU a poskytla jim dvouměsíční lhůtu k provedení.

31. Ve výzvě dopisem Komise uvedla, že k tomuto datu řecké orgány nijak nevymohly zpět částku neslučitelných podpor a neposkytly jí informace o provedení rozhodnutí 2009/610, když dodala, že ani řecké orgány, ani EN nedodržely své závazky převzaté v uvedeném dopise.

32. Konkrétně měla Komise za to, že nedošlo k prodeji aktiv přidělených k civilním aktivitám a uvedla, že EN zpochybnila seznam aktiv, která měla být prodána.

33. Pokud jde o koncesi k suchému doku, Komise se domnívala, že i když zákon č. 4099/2012 stanovil vrácení pozemku, kterého se týkala koncese, řeckému státu, řecké orgány neposkytly Komisi mapu vymezující pozemek vrácený řeckému státu a důkazy, že již nebyl využíván EN, ani neprokázaly ukončení civilních činností, s výjimkou citace rozhodnutí, které její představenstvo za tím účelem přijalo dne 14. dubna 2010 na svém 130. zasedání.

34. Podle Komise řecké orgány nepředaly ani důkazy prokazující, že záruka odškodnění byla zrušena a nebyla nikdy použita, ani Komisi nepředložily výroční zprávy o provedení rozhodnutí 2009/610.

35. Konečně Komise řeckým orgánům vytýkala, že nedodržely svou povinnost neposkytovat nové podpory EN tím, že poskytly finanční podporu zaměstnancům EN v návaznosti na ukončení vyplácení mezd EN jejím zaměstnancům.

36. Závěrem Komise připomněla, že více než šest let po rozhodnutí 2009/610 Řecká republika toto rozhodnutí stále neprovedla, a tudíž nesplnila povinnosti vyplývající z rozsudku ze dne 28. června 2012, Komise v. Řecko (C-485/10, nezveřejněný, EU:C:2012:395).

12 – FEK A‘ 250/20.12.2012.

13 – FEK A‘ 36/12.2.2014.

14 – Dotčené ustanovení používá slovo „καθόσον“, které může mít oba významy.

15 – FEK A‘ 94/14.4.2014.

37. Řecké orgány na tuto výzvu dopisem odpověděly dne 23. ledna 2015. Zaprvé poukázaly na obstrukce a nedostatek spolupráce ze strany EN při provádění závazků uvedených v dopise ze dne 1. prosince 2010. Zadruhé se dovolávaly potřeby, aby EN zůstala provozuschopná po dobu dalších osmnácti až dvaceti měsíců proto, aby válečné loďstvo mohlo dokončit v zařízeních EN stavbu a modernizaci ponorek stanovených ve smlouvách „Archimedes“ a „Neptun II“.

38. Dne 4. prosince 2015 řecké orgány zaslaly EN příkaz k navrácení podpory ve výši 523 352 889,23 eura, což představovalo zhruba 80 % z částky, která měla být navrácena včetně úroků až do dne 30. listopadu 2015. V průběhu měsíce března 2016 přijaly řecké daňové orgány akty k výkonu příkazu k navrácení podpory. Řecké soudy zamítly návrh na odklad výkonu podaný EN. Na jednání Řecká republika potvrdila, že řízení o žalobách podaných EN proti těmto aktům stále probíhají.

39. Teprve dne 3. února 2017 daňové orgány zahájily řízení o nuceném výkonu ve vztahu k aktivům EN přiděleným na její civilní aktivity, v rámci kterého obstavily dva plovoucí doky dne 21. března 2017. Kromě toho dne 6. února 2017 zaslaly řecké orgány rozhodnutí o zabavení k rukám tří bank, u kterých měla EN vedené účty. Z důvodu nedostatku finančních prostředků nicméně nebyla získána žádná částka.

40. Dne 29. června 2017 zaslaly řecké orgány EN dopis, ve kterém ji vyzvaly, aby uhradila zbývajících 20 % částky podpory, která měla být navrácena (včetně úroků až do 30. června 2017), a sice 95 098 200,99 eura. Vzhledem k tomu, že k této úhradě nedošlo, byly dopisem ministerstva hospodářství ze dne 31. července 2017 pověřeny vymožením této částky daňové orgány.

41. Dne 13. října 2017 řecké orgány zahájily řízení u řeckých soudů proto, aby se EN stala předmětem řízení o zvláštní správě zavedeného v článku 68 zákona č. 4307/2014 [16]. Ve svém rozsudku č. 725/2018 ze dne 8. března 2018 Monomeles Protodikeio Athinon (soud prvního stupně v Aténách – samosoudce, Řecko) vyhověl návrhu řeckých orgánů, uvalil na EN zvláštní správu a jmenoval zvláštního správce.

V. Řízení před Soudním dvorem

42. Dne 22. února 2017 podala Komise projednávanou žalobu na základě čl. 260 odst. 1 SFEU. Komise navrhuje Soudnímu dvoru, aby:

– určil, že Řecká republika tím, že nepřijala opatření ke splnění povinností vyplývajících z rozsudku ze dne 28. června 2012, Komise v. Řecko (C-485/10, nezveřejněný, EU:C:2012:395), nesplnila povinnosti, které pro ni vyplývají z čl. 260 odst. 1 SFEU;

– uložil Řecké republice povinnost zaplatit penále ve výši 37 974 eur za každý den prodlení s plněním povinností vyplývajících z rozsudku ze dne 28. června 2012, Komise v. Řecko (C-485/10, nezveřejněný, EU:C:2012:395) ode dne vyhlášení rozsudku v této věci do dne, kdy dojde ke splnění povinností vyplývajících z rozsudku vydaného v uvedené věci;

– uložil Řecké republice povinnost zaplatit denní paušální částku ve výši 3 828 eur ode dne vyhlášení rozsudku ze dne 28. června 2012, Komise v. Řecko (C-485/10, nezveřejněný, EU:C:2012:395) do dne vyhlášení v rozsudku v této věci, anebo pokud bude rozsudek v této věci vyhlášen později, do dne, kdy dojde ke splnění povinností vyplývajících z rozsudku vydaného v uvedené věci;

– uložil Řecké republice náhradu nákladů řízení.

16 – FEK A‘ 246/15.11.2014.

43. Řecká republika navrhuje, aby Soudní dvůr

– zamítl žalobu Komise a

– uložil Komisi náhradu nákladů řízení.

VI. Rozhodčí řízení

A. Rozhodčí řízení u Mezinárodní obchodní komory (ICC)

44. Rámcová dohoda a prováděcí dohoda [17] obsahují rozhodčí doložky, podle kterých musí být jakýkoliv spor, který se jich týká, řešen v rozhodčím řízení v souladu s rozhodčím řádem ICC. Tyto doložky stanoví, že rozhodčí soud bude zasedat v Aténách (Řecko) a bude rozhodovat v souladu s řeckým právem.

45. Rozhodčí žalobou ze dne 11. ledna 2013 EN a její akcionáři [18] zahájili rozhodčí řízení (věc ICC č. 18675/GZ/MHM/AGF/ZF) proti Řecké republice z důvodu porušení těchto dohod a smluv o stavbě a modernizaci ponorek uzavřených v rámci těchto dohod (nezaplacení dlužných částek). Mezi jinými návrhy se EN a její akcionáři domáhali náhrady škody za porušení závazku Řecké republiky vyřešit otázku navrácení státních podpor v souladu s článkem 11 rámcové dohody. V tomto ohledu si EN a její akcionáři stěžovali na zákaz uložený Řeckou republikou přijímat objednávky pro válečné loďstvo od jiných států a znovu získat koncesi k suchému doku.

46. Rozhodčí žalobou ze dne 23. dubna 2014 zahájila Řecká republika na základě téže rozhodčí doložky rozhodčí řízení (věc ICC č. 20215/AGF/ZF [19]) proti EN a jejím akcionářům pro porušení prováděcí dohody a smluv na stavbu a modernizaci ponorek, a zejména povinnosti dodat ponorky za stanovených podmínek a lhůt. V souvislosti s tímto rozhodčím řízením Řecká republika vytýká EN, že s ní při plnění závazků obsažených v dopise ze dne 1. prosince 2010 nespolupracovala.

47. Dne 27. května 2014 podala EN a její akcionáři k rozhodčímu soudu ICC návrh na vydání předběžného opatření s cílem dosáhnout odkladu výkonu dvou rozhodnutí ministra národní obrany a rozhodnutí Polymeles Protodikeio Athinon (soud prvního stupně v Aténách, Řecko) vztahujících se ke sporu, který se týkal stavby a modernizace ponorek.

48. Předběžným usnesením ze dne 14. října 2014 rozhodčí soud ICC návrh zamítl. Rozhodl, že se článek 12 zákona č. 4237/2014 vztahuje na všechny soukromé i veřejné věřitele, včetně Řecké republiky a jejích orgánů, a zakazoval jakýkoliv výkon ve vztahu k aktivům EN [20].

49. Dne 12. května 2016 podali EN a její akcionáři u rozhodčího soudu ICC další návrh na vydání předběžného opatření s cílem dosáhnout odkladu výkonu inkasního příkazu vydaného řeckými orgány dne 4. prosince 2015 [21]. U rozhodčího soudu ICC se rovněž domáhali, aby zakázal řeckým orgánům zahájit jakékoliv řízení o úpadku proti EN během rozhodčího řízení.

17 – Viz body 16 a 17 tohoto stanoviska.

18 – Skupina ThyssenKrupp není účastnicí tohoto řízení.

19 – Projednávaná věc.

20 – Viz Hellenic Shipyards a další v. Řecká republika (věc ICC č. 18675/GZ/MHM/AGF/ZF), předběžné usnesení ze dne 14. října 2014, body 111 až 114. Viz rovněž v tomto smyslu Hellenic Shipyards a další v. Řecká republika (věc ICC č. 18675/GZ/MHM/AGF/ZF/AYZ) pravomocný rozhodčí nález ze dne 29. září 2017, body 619 až 620.

21 – Viz bod 38 tohoto stanoviska.

50. Předběžným usnesením ze dne 5. srpna 2016 rozhodčí soud ICC tento návrh EN a jejích akcionářů zamítl a rozhodl, že nemůže zasahovat do výkonu rozhodnutí 2009/610[22]. Rozhodl však, že navrácení protiprávní podpory by mohlo vystavit EN úpadku, a proto zakázal Řecké republice přijmout opatření ke znárodnění společnosti EN, ovládnout správu EN nebo zahájit řízení o platební neschopnosti vůči EN a jejím aktivům, aniž by jej předem informoval[23].

51. Dne 10. dubna 2017 EN a její akcionáři podali u rozhodčího soudu ICC návrh na vydání předběžného opatření směřujícího k přijetí předběžných opatření, která by bránila Řecká republice zahájit vůči EN řízení o zvláštní správě zavedené v článku 68 zákona č. 4307/2014.

52. Rozhodnutím ze dne 27. června 2017 připomněl rozhodčí soud ICC, že se blíží vydání jeho rozhodčího nálezu. Rozhodl tedy, že zahájení řízení o zvláštní správě proti EN by mělo za následek zbavení akcionářů EN jejich kontroly nad společností a oprávnění zvláštního správce vybraného věřiteli přijímat rozhodnutí, která by měla vliv na postavení EN v rozhodčím řízení. V této souvislosti rozhodčí soud ICC uložil Řecké republice, aby se zdržela jakéhokoliv opatření, které by mohlo změnit kontrolu nad EN až do vydání pravomocného rozhodčího nálezu[24].

53. Ve svém pravomocném rozhodčím nálezu rozhodčí soud ICC stran projednávané věci rozhodl, že EN platně souhlasila s tím, že bude zbavena koncese k suchému doku, a tedy Řecká republika neporušila článek 11 rámcové dohody v tomto ohledu. Rovněž rozhodl, že Řecká republika tím, že nepovolila EN přijímat objednávky na stavbu válečných lodí pro jiné země, porušila toto ustanovení. Nicméně z důvodu neexistence příčinné souvislosti mezi tímto porušením a škodou vzniklou EN a jejím akcionářům tento rozhodčí soud neuložil Řecké republice povinnost k odškodnění za toto porušení[25].

54. Na jednání Řecká republika informovala Soudní dvůr o tom, že podala u řeckých soudů žalobu na neplatnost směřující proti tomuto nálezu. Toto řízení stále probíhá.

B. Rozhodčí řízení u Mezinárodního střediska pro řešení sporů z investic (ICSID)

55. Iskandar Safa a Akram Safa, libanonští státní příslušníci a akcionáři společnosti Privinvest, zahájili jakožto investoři EN rozhodčí řízení proti Řecké republice u ICSID podle článku 9 Dohody mezi Libanonskou republikou a Řeckou republikou o podpoře a vzájemné ochraně investic, uzavřené dne 24. července 1997 (dále jen „dvoustranná smlouva o investicích Řecko/Libanon“)[26].

56. Iskandar Safa a Akram Safa se domnívají, že některá jednání řeckých orgánů, včetně zákazu přijímat objednávky lodí pro zahraniční vojenská loďstva, představují porušení ochrany poskytnuté libanonským investorům v Řecku dvoustrannou smlouvou o investicích Řecko/Libanon.

57. Toto řízení v současné době probíhá, přičemž žalobci předložili vyjádření k věci samé dne 31. října 2017. Jeho obsah byl sdělen Komisi dne 9. března 2018.

22 – Viz Hellenic Shipyards a další v. Řecká republika (věc ICC č. 18675/GZ/MHM/AGF/ZF), předběžné usnesení ze dne 5. srpna 2016, body 75, 76 a 92(1).

23 – Viz Hellenic Shipyards a další v. Řecká republika (věc ICC č. 18675/GZ/MHM/AGF/ZF), předběžné usnesení ze dne 5. srpna 2016, body 84 až 86 a 92(2).

24 – Viz Hellenic Shipyards a další v. Řecká republika (věc ICC č. 18675/GZ/MHM/AGF/ZF/AYZ), rozhodnutí ze dne 27. června 2017, body 19 až 24.

25 – Viz Hellenic Shipyards a další v. Řecká republika (věc ICC č. 18675/GZ/MHM/AGF/ZF/AYZ) pravomocný rozhodčí nález ze dne 29. září 2017, body 1427 až 1634 (v „Claim 4: EU State aid“).

26 – Viz Iskandar Safa a Akram Safa v. Řecká republika (věc ICSID č. ARB/16/20) zapsaná do rejstříku generálním tajemníkem ICSID dne 5. července 2016.

58. Na jednání informovala Komise Soudní dvůr o návrzích I. Safy a A. Safy, které zjevně přebírají řadu argumentů předložených v rámci rozhodčích řízení ICC, včetně zejména záruk, které jim Řecká republika poskytla ohledně nenavrácení podpory, užívacího práva k suchému doku a zákazu přijímat objednávky na stavbu plavidel pro vojenská loďstva z jiných států.

59. Komise požádala Soudní dvůr, aby ve svém rozsudku konkrétně uvedl, že vzhledem k základnímu charakteru článků 107 a 108 SFEU v právním řádu Unie je Řecká republika povinna nesplnit povinnosti vyplývající z rozhodčího nálezu vydaného rozhodčím soudem ICSID v rozsahu, v němž by bylo Řecké republice uloženo zaplatit odškodnění za případné navrácení podpory nebo za opatření přijatá k tomuto účelu, jako je likvidace EN.

VII. K nesplnění povinnosti

A. Argumentace účastnic řízení

60. Podle Komise Řecká republika nesplnila povinnosti vyplývající z rozsudku ze dne 28. června 2012, Komise v. Řecko (C-485/10, nezveřejněný, EU:C:2012:395), protože nevymohla od společnosti EN „ani euro“ v souladu s rozhodnutím 2009/610 ani neuplatnila alternativní prováděcí opatření, jak je podrobně uvedeno v dopise ze dne 1. prosince 2010.

61. Pokud jde o rozhodnutí 2009/610, Komise se domnívá, že Řecká republika zdaleka neprovedla toto rozhodnutí a zabránila jakémukoliv výkonu proti EN zavedením moratoria stanoveného v článku 12 zákona č. 4237/2014[27].

62. Pokud jde o dopis ze dne 1. prosince 2010, Komise tvrdí, že Řecká republika nesplnila žádný ze závazků, které obsahuje[28]. Dodává, že namísto toho, aby řecké orgány splnily povinnosti vyplývající z rozsudku ze dne 28. června 2012, Komise v. Řecko (C-485/10, nezveřejněný, EU:C:2012:395), poskytly podle všeho nové podpory společnosti EN ve formě finanční podpory poskytnuté jejím zaměstnancům.

63. Pokud jde o uplatnění čl. 346 odst. 1 SFEU Řeckou republikou během postupu před zahájením soudního řízení, Komise podotýká, že řecké orgány se nikdy nedovolávaly absolutní nemožnosti navrácení podpor, ale s přihlédnutím k hospodářské situaci EN by navrácení vedlo k úpadku EN a její likvidaci, což by mělo negativní vliv na podstatné zájmy bezpečnosti Řecka, neboť by ohrozilo splnění smluv „Archimedes“ a „Neptun II“ na stavbu a modernizaci ponorek.

64. Podle Komise však její dopis ze dne 1. prosince 2010 umožnil řeckým orgánům provést rozhodnutí 2009/610, aniž by byly ohroženy podstatné zájmy bezpečnosti Řecké republiky, tyto orgány však nedodržely závazky, na které tento dopis odkazuje.

65. Komise mimoto zpochybňuje samotnou opodstatněnost bezpečnostních zájmů, jichž se Řecká republika v současnosti dovolává, protože řecké orgány nikdy nevysvětlily, proč musela stavba a modernizace ponorek nutně proběhnout v zařízeních EN, a nikoliv v zařízeních jiných řeckých loděnic, a to zejména po zadání projektu stavby a modernizace ponorek válečnému námořnictvu na základě článku 26 zákona č. 4258/2014.

66. Řecká republika tvrdí, že přijala všechna opatření nezbytná ke splnění povinností vyplývajících z rozsudku ze dne 28. června 2012, Komise v. Řecko (C-485/10, nezveřejněný, EU:C:2012:395).

27 – Viz bod 28 tohoto stanoviska.

28 – Viz body 20 a 22 tohoto stanoviska.

67. Pokud jde o rozhodnutí 2009/610, Řecká republika poukazuje na obtíže, se kterými se setkala, aby zjistila aktiva přidělená k civilním aktivitám a provedla článek 17 tohoto rozhodnutí, podle kterého musela být podpora navrácena z těchto aktiv EN.

68. Podle Řecké republiky článek 12 zákona č. 4237/2014 nepředstavuje opatření, které ztěžuje vrácení podpory, neboť moratorium, které zavedla, brání vymáhání pohledávek pouze v rozsahu, v němž toto plnění může ovlivnit vojenské činnosti EN. Uvádí, že přijetí inkasních příkazů a zahájení řízení k jejich výkonu dokazují, že toto ustanovení neztěžuje provedení rozhodnutí 2009/610.

69. Kromě toho iniciativy podniknuté za účelem vymožení nejprve 80 % částky podpory, která má být navrácena, a poté zbývajících 20 % představují provedení tohoto rozhodnutí.

70. Pokud jde o dopis ze dne 1. prosince 2010, Řecká republika poukazuje na nedostatek jakékoliv spolupráce ze strany EN, která byla přesto nezbytná pro splnění závazků obsažených v uvedeném dopise.

71. V tomto ohledu tvrdí, že pokud jde o prodej jejích aktiv přidělených k civilním aktivitám, EN nepřijala žádné opatření v tomto směru, a řecké orgány nemohly jednostranně zbavit EN těchto aktiv, aniž by došlo k vážným právním obtížím zejména v rozhodčích řízeních.

72. Pokud jde o koncesi k suchému doku, Řecká republika má za to, že prostřednictvím čl. 169 odst. 2 zákona č. 4099/2012 plně splnila povinnost zrušit a vymoci zpět dotčený pozemek. Domnívá se, že vrácení dotčeného pozemku řeckému státu je prokázáno opisy zápisu této operace do hypotečního rejstříku, které řecké orgány předaly Komisi.

73. Pokud jde o zákaz uložený EN pokračovat v jejích civilních aktivitách po dobu patnácti let ode dne 1. října 2010, Řecká republika se domnívá, že rozhodnutí, které za tímto účelem přijalo dne 14. dubna 2010 představenstvo EN na svém 130. zasedání, postačuje ke splnění závazku, který přijala v dopise ze dne 1. prosince 2010. Řecká republika rovněž uvádí, že neexistuje nejmenší důkaz, že po dobu zákazu EN pokračovala v civilních aktivitách.

74. Pokud jde o záruku uvedenou v článku 16 rozhodnutí 2009/610, Řecká republika tvrdí, že podle dopisu ze dne 1. prosince 2010 bylo povinností EN nezahajovat řízení na základě nebo ve spojení se zárukou odškodnění. Pokud jde o Řeckou republiku, má pouze povinnost dovolat se neplatnosti této záruky před jakoukoliv soudní či mimosoudní instancí. Tato možnost se dosud nevyskytla.

75. Konečně, co se týče důkazů, které řecké orgány měly poskytnout Komisi v souladu s dopisem ze dne 1. října 2010, Řecká republika uvádí, že EN nezveřejnila rozvahy po 30. září 2011 z důvodu její špatné hospodářské situace a neexistence civilních aktivit. Řecká republika dodává, že vzhledem k nedostatku jakékoliv spolupráce ze strany EN nevidí, jak by mohla donutit EN, aby poskytla Komisi seznam prací provedených v loděnici.

76. Konečně vzhledem k nedostatku jakékoliv spolupráce ze strany EN za účelem provedení rozhodnutí 2009/610 způsobem uvedeným v dopise ze dne 1. prosince 2010, má Řecká republika za to, že EN měla být v zásadě předmětem úpadkového řízení. Za účelem splnění smluv „Archimedes“ a „Neptun II“ v loděnici EN a vzhledem ke skutečnosti, že by se zahájení úpadkového řízení vztahovalo na celý majetek EN, civilní i vojenský, Řecká republika tvrdí, že provedení rozhodnutí 2009/610 prostřednictvím úpadkového řízení a případně likvidací EN je v rozporu s podstatnými zájmy její bezpečnosti chráněnými čl. 346 odst. 1 SFEU.

B. Posouzení

77. Bez dalšího je třeba poznamenat, že v souladu s ustálenou judikaturou je třeba za datum rozhodné pro posouzení existence nesplnění povinnosti v rámci řízení o „dvojím nesplnění povinnosti“ považovat datum uplynutí lhůty stanovené ve výzvě dopisem vydané na základě čl. 260 odst. 2 SFEU [29].

78. Vzhledem k tomu, že v projednávaném případě Komise zaslala v souladu s čl. 260 odst. 2 SFEU Řecké republice výzvu dopisem dne 27. listopadu 2014, je datem rozhodným pro konstatování existence nesplnění povinnosti datum uplynutí dvouměsíční lhůty stanovené v tomto dopise, tedy 27. ledna 2015.

1. Rozhodnutí 2009/610

79. Je zjevné, že k tomuto datu Řecká republika neprovedla články 2, 3, 5, 6, 8, 9 a 11 až 15 rozhodnutí 2009/610, jelikož nepřijala žádné opatření k navrácení podpory. Částečný inkasní příkaz ve výši 523 352 889,23 eura, což představovalo přibližně 80 % částky, která měla být vrácena, byl totiž přijat až dne 4. prosince 2015 [30], tedy více než deset měsíců po rozhodném datu.

80. Podle mého názoru není otázka, zda článek 12 zákona č. 4237/2014 brání, jak tvrdí Komise, navrácení podpory, relevantní, jelikož přestože je třeba jeho nejednoznačné znění takto vykládat [31], nemůže vnitrostátní zákon odůvodnit neprovedení rozhodnutí Komise, jako je tomu v projednávané věci, a tím spíše nesplnění povinností vyplývajících z rozsudku Soudního dvora.

81. Pokud jde o článek 16 rozhodnutí 2009/610, který ukládá Řecké republice povinnost zrušit záruku, kterou poskytla banka ETVA společnosti HDW-Ferrostaal, je třeba zdůraznit, že tato záruka byla poskytnuta bankou ETVA, která již od roku 2002 nepatří řeckému státu. V této souvislosti, i když Řecká republika nemůže uložit, aby se právní nástupce banky ETVA vzdal záruky, na jednání Řecká republika netvrdila, že je pro ni právně nemožné zrušit dotčenou záruku zákonem nebo jiným legislativním opatřením, které má tento účinek. Takové opatření však nebylo k rozhodnému datu přijato. Řecká republika tedy nesplnila povinnost plynoucí z článku 16 rozhodnutí 2009/610.

82. Vzhledem k tomu, že provedení článků 17 až 19 rozhodnutí 2009/610 závisí na provedení článků 2, 3, 5, 6, 8, 9 a 11 až 15, je zřejmé, že k rozhodnému datu Řecká republika neprovedla články 17 až 19 tohoto rozhodnutí, a nesplnila tedy povinnosti vyplývající z rozsudku ze dne 28. června 2012, Komise v. Řecko (C-485/10, nezveřejněný, EU:C:2012:395).

2. Uplatnění čl. 346 odst. 1 SFEU Řeckou republikou

83. Řecká republika se dovolává čl. 346 odst. 1 SFEU za účelem odůvodnění neprovedení rozhodnutí 2009/610, přičemž tvrdí, že by zahájení úpadkového řízení vůči společnosti EN za účelem navrácení neslučitelné podpory ohrozilo plnění smluv „Archimedes“ a „Neptun II“, a je tak v rozporu s podstatnými zájmy její bezpečnosti.

84. Tento argument musí být odmítnut ze tří důvodů.

29 – Viz rozsudky ze dne 17. října 2013, Komise v. Belgie (C-533/11, EU:C:2013:659, bod 32); ze dne 13. května 2014, Komise v. Španělsko (C-184/11, EU:C:2014:316, bod 35); ze dne 2. prosince 2014, Komise v. Řecko (C-378/13, EU:C:2014:2405, bod 27), a Komise v. Itálie (C-196/13, EU:C:2014:2407, bod 45), jakož i ze dne 22. února 2018, Komise v. Řecko (C-328/16, EU:C:2018:98, bod 49).

30 – Viz bod 38 tohoto stanoviska.

31 – Rozhodčí soud ICC sdílí stejný názor jako Komise ohledně výkladu článku 12 zákona č. 4237/2014. Viz body 28 a 48 tohoto stanoviska.

85. Zaprvé provedení rozhodnutí o navrácení neslučitelné podpory neznamená nezbytně a nevyhnutelně úpadek takového podniku v obtížích, jako je EN. Existují totiž vnitrostátní opravné prostředky umožňující uvedenému podniku se bránit na vnitrostátní úrovni proti opatřením k navrácení, které mu mohou umožnit předejít takové závažné a nenapravitelné újmě vyplývající z navrácení podpory, jako je újma, která by vyplývala z likvidace [32]. Likvidace je při navrácení podpory totiž pouze posledním možným opatřením.

86. Kromě toho k rozhodnému datu Řecká republika nevydala dokonce ani inkasní příkaz k navrácení podpory, třebaže by takový příkaz nevedl k úpadku EN [33] ani k poškození podstatných zájmů její bezpečnosti. Nepřijala tedy nejdůležitější opatření pro zahájení vymáhání podpory.

87. Navíc jí nic nebránilo, aby se obrátila na řecké soudy se žádostí na uvalení zvláštní správy vůči EN, což bylo možné již k rozhodnému datu (a sice 27. ledna 2015), ale Řecká republika tak učinila až dne 17. října 2017 s více než dvouletým zpožděním.

88. Zadruhé čl. 346 odst. 1 SFEU musí být předmětem striktního výkladu [34], podle kterého „opatření, která se týkají výroby nebo obchodu se zbraněmi, municí a vojenským materiálem, nesmí narušovat podmínky hospodářské soutěže na vnitřním trhu, pokud jde o jiné výrobky, tedy ty výrobky, které nejsou určeny výlučně k vojenským účelům“ [35].

89. Nenavrácení neslučitelné podpory, která byla poskytnuta ve prospěch civilních aktivit EN, má však opačný účinek, než jaký zamýšlí toto ustanovení, jelikož umožňuje, aby trvalo narušení hospodářské soutěže. V tomto ohledu skutečnost, že EN ve skutečnosti nepokračuje v civilní aktivitě, neznamená, že nedocházelo k narušení hospodářské soutěže.

90. A konečně zatřetí, i kdyby byl argument Řecké republiky opodstatněný, bylo by třeba ještě konstatovat, že závazky uvedené v dopise ze dne 1. prosince 2010 byly dohodnuty společnou dohodou Komise, Řecké republiky a společnosti EN za účelem provedení rozhodnutí 2009/610, aniž ohrožovaly podstatné zájmy bezpečnosti Řecké republiky [36]. Jak totiž rozhodl Soudní dvůr, tento dopis „[ne]nahradil rozhodnutí 2009/610, […] [a] pouze zaznamenává poslední závazky řeckých orgánů, [jakož i] uvádí, že pokud budou skutečně splněny, Komise se bude domnívat, že rozhodnutí 2009/610 bylo v plném rozsahu provedeno“ [37]. Řecká republika však své závazky nedodržela.

3. Nesplnění závazků uvedených v dopise ze dne 1. prosince 2010

a) Přerušení civilních aktivit EN

91. Pokud jde o přerušení civilních aktivit EN po dobu patnácti let, je třeba nejprve poznamenat, že ve svém závazku formou dopisu ze dne 27. října 2010 společnost EN s tímto přerušením souhlasila a uvedla, že v tomto ohledu poskytne jako důkaz o tomto přerušení rozhodnutí jejího představenstva [38].

32 – Viz usnesení předsedy Soudního dvora ze dne 14. prosince 2011, Alcoa Trasformazioni v. Komise [C-446/10 P(R), nezveřejněné, EU:C:2011:829, bod 46 a citovaná judikatura].

33 – V tomto smyslu viz rozsudek ze dne 9. července 2015, Komise v. Francie (C-63/14, EU:C:2015:458, bod 54).

34 – Viz rozsudky ze dne 7. června 2012, Insinööritoimisto InsTiimi (C-615/10, EU:C:2012:324, bod 35) a ze dne 28. února 2013, Ellinika Nafpigeia v. Komise (C-246/12 P, nezveřejněný, EU:C:2013:133, bod 17).

35 – Rozsudek ze dne 28. února 2013, Ellinika Nafpigeia v. Komise (C-246/12 P, nezveřejněný, EU:C:2013:133, bod 20).

36 – Viz body 20 a 21 tohoto stanoviska.

37 – Rozsudek ze dne 28. června 2012, Komise v. Řecko (C-485/10, nezveřejněný, EU:C:2012:395, bod 38).

38 – Tato otázka se odlišuje od otázky, zda EN ve skutečnosti přerušila své civilní činnosti z důvodu nedostatku práce.

92. Nicméně rozhodnutí přijaté dne 14. dubna 2010 jejím představenstvem na jeho 130. zasedání a o které se opírá Řecká republika, se tohoto závazku netýká, jelikož toto rozhodnutí pochází z doby před přijetím závazku formou dopisu ze strany EN ze dne 27. října 2010 a neobsahuje žádné rozhodnutí přerušit civilní činnosti na dobu patnácti let. Naopak, pouze zaznamenává, že „nenámořní aktivita je v současné době v plném rozsahu přerušena“.

93. Dále, jak vyplývá z pravomocného rozhodčího nálezu rozhodčího soudu ICC, společnost Privinvest jasně vyjádřila dopisem ze dne 24. listopadu 2010 svůj nesouhlas se závazky EN v jejím dopise ze dne 27. října 2010 podepsaným bývalým vedením, zejména se zákazem znovunabytí civilních aktiv a koncese k suchému doku [39]. S přihlédnutím k této neshodě ze strany jejího většinového akcionáře s těmito závazky není překvapivé, že představenstvo EN nikdy nepřijalo formální rozhodnutí o přerušení civilních aktivit.

b) Prodej civilních aktiv nebo jejich vrácení řeckému státu

94. Pokud jde o prodej aktiv spojených s civilními aktivitami EN, mezi řeckými orgány a EN bylo dohodnuto, že pokud by dražba nevedla k prodeji všech těchto civilních aktiv nebo jejich části, EN je převede řeckému státu z titulu alternativního plnění povinnosti navrácení podpory.

95. I když EN nijak nespolupracovala s řeckými orgány s cílem splnit tento závazek [40], nic to nemění na tom, že řecký stát nevyužil prostředky veřejné moci, které měl k dispozici, k zajištění a navrácení těchto aktiv.

96. V tomto ohledu Řecká republika tvrdí, že nemohla jednostranně zbavit společnost EN uvedených aktiv, aniž by došlo k vážným právním obtížím, a zejména ke zhoršení jejího postavení v rozhodčím řízení ICC zahájeným proti ní společností EN a jejími akcionáři [41].

97. V rámci jejich rozhodčího řízení jí totiž společnost EN a její akcionáři vytýkali, že prostřednictvím provedení rozhodnutí 2009/610 nebo splnění závazků obsažených v dopise ze dne 1. prosince 2010 zamýšlí provést vyvlastnění nebo znárodnění EN.

98. Je pravda, že ve svém usnesení v řízení o předběžném opatření [42] rozhodčí soud ICC zakázal, aby Řecká republika přijala opatření ke znárodnění, zabavení nebo převzetí aktiv společnosti EN bez toho, aby byl o tom předem vyrozuměn.

99. Kromě toho by takové nabytí civilních aktiv EN mohlo poškodit postavení Řecké republiky v rozhodčím řízení ICSID zahájeném proti ní ze strany I. Safy a A. Safy z důvodu porušení ochrany poskytované libanonským investorům v Řecku dvoustrannou dohodou o investicích Řecko/Libanon.

100. Žádná z těchto okolností však nepředstavuje odůvodnění pro nepřijetí opatření nezbytných pro splnění závazků převzatých v dopise ze dne 1. prosince 2010 s cílem provést rozhodnutí 2009/610, zejména s ohledem na skutečnost, že podpisem závazku formou dopisu ze dne 27. října 2010 EN souhlasila s převzetím jejích aktiv přidělených k civilním činnostem řeckým státem v případě nemožnosti jejich prodeje v dražbě.

39 – Viz Hellenic Shipyards a další v. Řecká republika (věc ICC č. 18675/GZ/MHM/AGF/ZF/AYZ) pravomocný rozhodčí nález ze dne 29. září 2017, body 341 až 348.

40 – Viz bod 93 tohoto stanoviska.

41 – Rozhodčí řízení zahájená v projednávané věci prokazují, že obchodní rozhodčí soudy posuzují otázky unijního práva, včetně oblasti státních podpor. Jejich zásadní nemožnost položit předběžné otázky Soudnímu dvoru (kterou Soudní dvůr v nedávné době potvrdil v případě rozhodčích soudů zřízených dohodami mezi členskými státy [viz zejména rozsudek ze dne 6. března 2018, Achmea, (C-284/16, EU:C:2018:158, body 45 až 49)]) přináší problém z hlediska jednotného použití a výkladu unijního práva zvláště v nejcitlivějších oblastech, jako je oblast práva hospodářské soutěže a státních podpor.

42 – Viz Hellenic Shipyards a další v. Řecká republika (věc ICC č. 18675/GZ/MHM/AGF/ZF), předběžné usnesení ze dne 5. srpna 2016, body 79 až 86 a 92(2).

c) Koncese k suchému doku

101. Koncese k suchému doku byla udělena společnosti EN na základě čl. 1 odst. 15 zákona č. 2302/1995. V důsledku toho mohla být zrušena pouze legislativním ustanovením, což bylo provedeno čl. 169 odst. 2 zákona č. 4099/2012.

102. Jak rozhodčí soud ICC, tak Monomeles Protodikeio Athinon (soud prvního stupně v Aténách – samosoudce) nicméně konstatovaly, že EN nikdy nevrátila veřejný pozemek, ke kterému se vztahovala koncese k suchému doku [43]. Jelikož EN a její akcionáři zpochybňovali závazek, který tato společnost převzala v dopise ze dne 27. října 2010 a který spočíval ve vrácení tohoto pozemku řeckému státu, EN nikdy uvedený pozemek nevrátila.

103. Komise se tudíž správně domnívá, že čl. 169 odst. 2 zákona č. 4099/2012 není sám o sobě dostačující ke splnění dotčeného závazku.

d) Záruka odškodnění

104. Pokud jde o záruku odškodnění uvedenou v článku 16 rozhodnutí 2009/610, je třeba poznamenat, že podle dopisu ze dne 1. prosince 2010 se jí EN vzdává a zavazuje se nezahájit řízení na základě záruky nebo ve spojení s ní. Ze spisu nevyplývá, že by k takovému vzdání se došlo ani že by Řecká republika tuto záruku zrušila legislativní cestou [44]. Tento závazek tedy nedodržela.

e) Výroční zprávy

105. Konečně, pokud jde o výroční zprávy ohledně provádění rozhodnutí 2009/610, které řecké orgány musely vypracovat a předložit Komisi, tyto zprávy měly obsahovat důkazy prokazující, že EN již nepokračuje v žádné civilní činnosti, a informace o stavu (vlastnictví a užívání) aktiv vrácených zpět ze strany řeckých orgánů.

106. I kdyby bylo možné připustit, že v případě neexistence ročních rozvah vypracovaných EN bylo obtížné pro řecké orgány předložit důkazy o přerušení civilních aktivit, nemění to nic na tom, že řecké orgány nevymohly zpět aktiva přidělená na civilní aktivity EN v souladu se závazkem uvedeným v dopise ze dne 1. prosince 2010. V důsledku toho nemohla ani Řecká republika splnit závazek vypracovat dotčené výroční zprávy týkající se vlastnictví a užívání navrácených civilních aktiv.

107. Z výše uvedeného vyplývá, že Řecká republika nesplnila své závazky obsažené v dopisu ze dne 1. prosince 2010. Připravila se tedy o možnost provést rozhodnutí 2009/610 bez porušení podstatných zájmů své bezpečnosti. Vzhledem k tomu, že mohla provést závazky obsažené v dopisu ze dne 1. prosince 2010 a že tak neučinila, nemůže se dovolávat čl. 346 odst. 1 SFEU, i když takové jednání bylo vedeno zčásti či zcela její obrannou strategií v rozhodčích řízeních mezi ní, společností EN a jejími akcionáři.

108. Za těchto podmínek je třeba určit, že Řecká republika tím, že nepřijala všechna opatření, která vyplývají z rozsudku ze dne 28. června 2012, Komise v. Řecko (C-485/10, nezveřejněný, EU:C:2012:395), nesplnila povinnosti, které pro ni vyplývají z čl. 260 odst. 1 SFEU.

43 – Viz Hellenic Shipyards a další v. Řecká republika (věc ICC č. 18675/GZ/MHM/AGF/ZF/AYZ) pravomocný rozhodčí nález ze dne 29. září 2017, body 373, 374, 422,424 a 573 až 578, jakož i rozsudek č. 725/2018, ze dne 8. března 2018 Monomeles Protodikeio Athinon (soud prvního stupně v Aténách – samosoudce), s. 13.

44 – Viz bod 81 tohoto stanoviska.

VIII. K peněžitým sankcím

109. Pokud Soudní dvůr rozhodne, že Řecká republika nesplnila povinnosti vyplývající z rozsudku ze dne 28. června 2012, Komise v. Řecko (C-485/10, nezveřejněný, EU:C:2012:395), může podle čl. 260 odst. 2 druhého pododstavce SFEU uložit tomuto státu zaplacení penále nebo paušální částky.

110. S ohledem na rozdílnou povahu obou sankcí navržených Komisí je třeba přezkoumat odděleně otázku, zda je vhodné uložit Řecké republice povinnost zaplatit penále, a otázku uložení povinnosti tomuto státu zaplatit paušální částku, jakož i případně otázku výše těchto sankcí.

A. K penále

1. Argumentace účastnic řízení

111. Na základě svého sdělení o uplatňování článku 260 SFEU [45] se Komise domáhá toho, aby Soudní dvůr uložil Řecké republice povinnost zaplatit denní penále ve výši 34 974 eur.

112. Podle tohoto sdělení se výše denního penále vypočte vynásobením jednotné základní paušální sazby 670 eur koeficientem závažnosti a koeficientem doby trvání [46]. Získaný výsledek se poté vynásobí faktorem „n“ s přihlédnutím k platební schopnosti dotyčného členského státu a počtu jeho hlasovacích práv v Radě.

113. Za účelem stanovení koeficientu závažnosti (ve výši „1 až 20“) vzala Komise v úvahu zásadní povahu ustanovení Smlouvy o FEU v oblasti státních podpor, škodlivý účinek, který mají neslučitelné a nevrácené podpory na lodní odvětví, značnou částku podpory, která měla být navrácena, skutečnost, že Řecká republika dosud nezískala zpět ani euro a opakování protiprávního jednání ze strany tohoto členského státu v oblasti státních podpor. Na tomto základě stanovila koeficient závažnosti protiprávního jednání na hodnotu „5“.

114. Pokud jde o dobu trvání protiprávního jednání, Komise přihlédla k době 48 měsíců, která uplynula mezi vyhlášením rozsudku ze dne 28. června 2012, Komise v. Řecko (C-485/10, nezveřejněný, EU:C:2012:395), a datem, kdy se obrátila na Soudní dvůr, tedy dne 22. července 2016. Na tomto základě stanovila koeficient doby trvání na nejvyšší možný, tedy na hodnotu „3“.

115. Řecká republika zpochybňuje koeficienty závažnosti a doby trvání protiprávního jednání stanovené Komisí. V tomto ohledu tvrdí, že Komise nezohlednila řadu skutečností, které oslabují závažnosti protiprávního jednání, jako je skutečnost, že EN již nemá od roku 2010 žádnou civilní aktivitu, a nevykonává tak již žádný konkurenční tlak na ostatní podniky v loďařském odvětví. Poukazuje rovněž na několik obtíží, se kterými se setkala při provedení rozhodnutí 2009/610, mezi které patří zejména rozhodnutí rozhodčího soudu ICC ze dne 27. června 2017 [47]. Konečně zpochybňuje údajné opakování protiprávního jednání z její strany v oblasti státních podpor. Z těchto důvodů se domnívá, že koeficienty závažnosti a doby trvání protiprávního jednání nemohou být vyšší než „1“.

45 – Viz sdělení Komise SEC(2005) 1658 ze dne 13. prosince 2005 (Úř. věst. 2007, C 126, s. 15), aktualizované sdělením Komise – Aktualizace údajů pro výpočet paušálních částek a penále, které Komise navrhuje Soudnímu dvoru v rámci řízení o nesplnění povinnosti (Úř. věst. 2017, C 431, s. 3). V projednávané věci Komise použila své sdělení C(2015) 5511 final ze dne 5. srpna 2015.

46 – Koeficient závažnosti je od „1 do 20“. Koeficient doby trvání je „0,10“ za měsíc doby trvání protiprávního jednání.

47 – Viz body 51 a 52 tohoto stanoviska.

116. Pokud jde o platební schopnost, Komise navrhuje použít zvláštní poslední faktor „n“ v okamžiku, kdy bude vydán rozsudek. Podle sdělení Komise se tento faktor vypočte v souladu s následujícím vzorcem [48]:

$$\sqrt{\frac{HDP\ n}{HDP\ Lux} \times \frac{Hlasovací\ práva\ n}{Hlasovací\ práva\ Lux}}$$

117. Pokud jde o Řecko, Komise ve svém nejnovějším sdělení stanoví tento faktor na 3,17 [49].

118. Řecká republika má za to, že použitý zvláštní faktor „n“ musí být ten nejnovější, aby bylo zohledněno značné snížení HDP v Řecku. Vytýká Komisi, že nepřihlédla ke skutečnému stavu řeckého hospodářství a ke skutečnosti, že se na ni stále vztahuje makroekonomický ozdravný program, neboť nemá účinnou finanční soběstačnost na finančních trzích. Konečně se domnívá, že zvláštní faktor „n“ není správně vypočten, neboť od 1. dubna 2017 Smlouva o FEU s konečnou platností opustila systém hlasovacích práv rozdělených podle váhy v rámci Rady [50] a nahradila jej systémem dvojí většiny členských států a obyvatel, podle kterého členský stát má v Radě pouze jeden hlas. Řecká republika se tak domnívá, že u členských států, jejichž obyvatelstvo a HDP jsou srovnatelné s jejími, došlo k závažnému poklesu jejich vlivu v rámci Rady.

2. Posouzení

119. Podle ustálené judikatury „je uložení penále v zásadě odůvodněno pouze tehdy, když neplnění povinnosti spočívající v tom, že nebylo vyhověno předchozímu rozsudku, trvá až do posouzení skutkového stavu Soudním dvorem“ [51]. Navíc, penále smí být uloženo pouze pro případ, že nesplnění povinnosti bude přetrvávat ke dni vyhlášení rozsudku, který bude vydán v projednávané věci [52].

120. V projednávané věci mám za to, že neplnění povinnosti vycházející z nevyhovění rozsudku ze dne 28. června 2012, Komise v. Řecko (C-485/10, nezveřejněný, EU:C:2012:395) trvalo přinejmenším až do přednesení tohoto stanoviska. Řecká republika totiž neprovedla ani rozhodnutí 2009/610, ani veškeré závazky uvedené v dopise ze dne 1. prosince 2010. I když je sice uvalení zvláštní správy nad EN [53] nutnou etapou pro navrácení podpory prohlášené za neslučitelnou rozhodnutím 2009/610, není samo o sobě dostačující pro závěr, že Řecká republika splnila povinnosti, které pro ni vyplývaly z tohoto rozhodnutí.

121. Za těchto podmínek mám za to, že uložení povinnosti Řecké republice zaplatit penále je vhodným prostředkem k zajištění úplného splnění povinností vyplývajících z rozsudku ze dne 28. června 2012, Komise v. Řecko (C-485/10, nezveřejněný, EU:C:2012:395).

48 – HDP n = hrubý domácí produkt (HDP) dotčeného členského státu v milionech eur, HDP Lux = HDP Lucemburska, Hlasovací práva n = počet hlasovacích práv dotčeného členského státu v Radě podle rozdělení váhy hlasovacích práv podle článku 205 SES, Hlasovací práva Lux = počet hlasovacích práv Lucemburska.

49 – Viz sdělení Komise – Aktualizace údajů pro výpočet paušálních částek a penále, které Komise navrhuje Soudnímu dvoru v rámci řízení o nesplnění povinnosti (Úř. věst. 2017, C 431, s. 3).

50 – Viz čl. 16 odst. 4 SEU a čl. 3 odst. 3 protokolu (č. 36) o přechodných ustanoveních (Úř. věst. 2012, C 326, s. 322).

51 – Rozsudek ze dne 2. prosince 2014, Komise v. Řecko (C-378/13, EU:C:2014:2405, bod 47) a citovaná judikatura. Viz rovněž v tomto smyslu rozsudek ze dne 2. prosince 2014, Komise v. Itálie (C-196/13, EU:C:2014:2407, bod 87) a rozsudek ze dne 22. června 2016, Komise v. Portugalsko (C-557/14, EU:C:2016:471, bod 61).

52 – Viz rozsudek ze dne 2. prosince 2014, Komise v. Řecko (C-378/13, EU:C:2014:2405, bod 51).

53 – Viz bod 41 tohoto stanoviska.

122. Pokud jde o výši a formu tohoto penále, Soudní dvůr rozhodl, že „podle ustálené judikatury […] musí […] při výkonu posuzovací pravomoci stanovit penále takovým způsobem, aby bylo přizpůsobené okolnostem a přiměřené zjištěnému nesplnění povinnosti, jakož i platební schopnosti dotyčného členského státu […]. Soudní dvůr není vázán návrhy Komise týkajícími se penále, které jsou pouze užitečným referenčním základem. Stejně tak pokyny, které jsou obsaženy ve sděleních Komise, nejsou pro Soudní dvůr závazné, ale přispívají k zajištění transparentnosti, předvídatelnosti a právní jistoty při úkonech samotné Komise, když tento orgán předkládá návrhy Soudnímu dvoru […]. V rámci řízení podle čl. 260 odst. 2 SFEU, které se týká nesplnění povinnosti členským státem, které přetrvává bez ohledu na skutečnost, že totéž nesplnění povinnosti již bylo určeno v prvním rozsudku vydaném podle […] článku 258 SFEU, musí mít Soudní dvůr možnost stanovit uložené penále ve výši a formě, které považuje za vhodné, aby přiměly tento členský stát k ukončení neplnění povinností vyplývajících z tohoto prvního rozsudku Soudního dvora“ [54].

123. Podle této judikatury „[p]ro účely stanovení výše penále jsou základními kritérii, která musí být zohledněna k zajištění jeho donucující povahy za účelem jednotného a účinného používání unijního práva, v zásadě závažnost protiprávního jednání, doba jeho trvání a platební schopnost dotčeného členského státu. Při používání těchto kritérií je třeba přihlédnout zvláště k dopadům nevyhovění rozsudku na soukromé a veřejné zájmy, jakož i k naléhavosti, s níž je třeba přimět dotyčný členský stát k tomu, aby dostál svým povinnostem“ [55].

124. Pokud jde zaprvé o závažnost protiprávního jednání, je třeba připomenout, že ustanovení Smlouvy o FEU v oblasti státních podpor mají zásadní povahu, protože jsou výrazem jednoho ze základních poslání svěřených Unii na základě čl. 3 odst. 1 písm. c) SFEU [56].

125. V projednávaném případě stačí konstatovat, že řecké orgány nevymohly doposud zpět ani jedno euro neslučitelné podpory za účelem splnění povinností vyplývajících z rozsudku ze dne 28. června 2012, Komise v. Řecko (C-485/10, nezveřejněný, EU:C:2012:395). Právě naopak, částka, kterou je třeba vymoci, se neustále zvyšuje o použitelné úroky a překračuje v okamžiku jednání 670 milionů eur, tedy více než 2,6násobek původní částky.

126. Skutečnost, že podle tvrzení Řecké republiky společnost EN již nepokračuje v civilních činnostech, nemá žádný vliv na závažnost protiprávního jednání, neboť neubírá nic na hospodářském zvýhodnění, které EN získala ve formě neslučitelných státních podpor během období, kdy vykonávala takovou činnost.

127. Za těchto podmínek se domnívám, že když Komise použila koeficient závažnosti „5“, nezohlednila ve svém návrhu na uložení penále správně závažnost protiprávního jednání.

128. Pokud ve věci, v níž byl vydán rozsudek ze dne 7. července 2009, Komise v. Řecko (C-369/07, EU:C:2009:428), Soudní dvůr uložil denní penále ve výši 16 000 eur, což je částka, která odpovídá podle Komise v projednávané věci koeficientu závažnosti „3“, Soudní dvůr souhlasil s tím, že „částky podpory, jejichž navrácení [Řecká republika] neprokázala, představ[ují] jen poměrně malou část ve srovnání s celkovou částkou, která byla předmětem rozhodnutí [Komise]“ [57].

54 – Rozsudek ze dne 2. prosince 2014, Komise v. Řecko (C-378/13, EU:C:2014:2405, bod 52 a citovaná judikatura). Viz rovněž v tomto smyslu rozsudek ze dne 2. prosince 2014, Komise v. Itálie (C-196/13, EU:C:2014:2407, body 95 a 96, jakož i citovaná judikatura).

55 – Rozsudek ze dne 2. prosince 2014, Komise v. Řecko (C-378/13, EU:C:2014:2405, bod 53 a citovaná judikatura). Viz rovněž v tomto smyslu rozsudek ze dne 2. prosince 2014, Komise v. Itálie (C-196/13, EU:C:2014:2407, bod 97); ze dne 22. června 2016, Komise v. Portugalsko (C-557/14, EU:C:2016:471, bod 70), jakož i ze dne 22. února 2018, Komise v. Řecko (C-328/16, EU:C:2018:98, bod 92).

56 – Viz rozsudek ze dne 7. července 2009, Komise v. Řecko (C-369/07, EU:C:2009:428, body 118 až 121 a citovaná judikatura). Viz rovněž v tomto smyslu rozsudek ze dne 11. prosince 2012, Komise v. Španělsko (C-610/10, EU:C:2012:781, body 125 až 127).

57 – Viz rozsudek ze dne 7. července 2009, Komise v. Řecko (C-369/07, EU:C:2009:428, bod 122).

129. V projednávané věci přitom nedošlo k žádnému vrácení podpory nebo splnění závazků převzatých v dopise ze dne 1. prosince 2010. Zdá se mi tedy, že koeficient závažnosti „5“ není vůbec uzpůsoben okolnostem projednávané věci [58].

130. Pokud jde zadruhé o dobu trvání protiprávního jednání, která musí být vyhodnocena s ohledem na okamžik, ke kterému Soudní dvůr posuzuje skutkový stav [59], konstatuji, že od data vydání rozsudku ze dne 28. června 2012, Komise v. Řecko (C-485/10, nezveřejněný, EU:C:2012:395) uplynulo téměř šest let. Doba trvání protiprávního jednání je tedy značná.

131. Ačkoli čl. 260 odst. 1 SFEU neupřesňuje lhůtu, v níž musí být rozsudku vyhověno, zájem na okamžitém a jednotném uplatňování unijního práva totiž podle ustálené judikatury Soudního dvora vyžaduje, aby toto splnění povinností vyplývajících z rozsudku bylo započato okamžitě a bylo završeno v co nejkratší možné době [60].

132. Zatřetí, pokud jde o platební schopnost Řecké republiky, Soudní dvůr ustáleným způsobem souhlasí, aby byl za účelem výpočtu peněžitých sankcí zohledněn HDP dotčeného členského státu a počet hlasovacích práv, kterými tento stát disponuje v Radě [61].

133. Pokud jde o HDP, Soudní dvůr již ve vztahu k Řecké republice, jejíž HDP od roku 2010 silně klesal v důsledku krize jejího státního dluhu, rozhodl, že je třeba přihlédnout k nedávnému vývoji tohoto HDP [62].

134. Za tímto účelem je třeba zohlednit skutečnost, že řecký HDP klesl mezi rokem 2010 a rokem 2016 o 25,5 % [63].

135. Pokud jde o kritérium počtu hlasovacích práv, které má Řecká republika v Radě, je třeba vzít v úvahu skutečnost, že systém vážení hlasů již neexistuje, jak uvádí tento členský stát.

136. Naopak systém dvojí většiny zavedený čl. 16 odst. 4 SEU stanoví, že „kvalifikovaná většina je vymezena jako nejméně 55 % členů Rady tvořených nejméně patnácti z nich a zastupujících členské státy, které představují nejméně 65 % obyvatelstva Unie.“

137. Žádné z těchto nových kritérií však nemůže nahradit vhodným způsobem kritérium počtu hlasovacích práv v mechanismu rozhodování Rady.

138. Pokud jde totiž o většinu členských států, na rozdíl od systému vážení hlasovacích práv jsou si všechny členské státy rovny v tom smyslu, že každý členský stát má jen jeden hlas. Za těchto podmínek se vzorec použitý Komisí [64] již nemůže použít.

58 – Ve věci, ve které byl vydán rozsudek ze dne 12. července 2005, Komise v. Francie (C-304/02, EU:C:2005:444), Komise použila koeficient závažnosti „10“. Vytýkala Francouzské republice nedostatek souladu míry minimální velikosti ok sítí s unijní právní úpravou, nedostatečnost kontrol, umožňujících nabízení podměrečných ryb k prodeji a nedůrazný přístup francouzských orgánů při stíhání porušení předpisů. Na jednání Komise uvedla, že v některých věcech „dvojího nesplnění povinností“ v oblasti státních podpor použila koeficienty závažnosti dosahující bodů „7 nebo 8“.

59 – Viz rozsudek ze dne 2. prosince 2014, Komise v. Řecko (C-378/13, EU:C:2014:2405, bod 57 a citovaná judikatura).

60 – Viz rozsudky ze dne 22. června 2016, Komise v. Portugalsko (C-557/14, EU:C:2016:471, bod 77 a citovaná judikatura), a ze dne 22. února 2018, Komise v. Řecko (C-328/16, EU:C:2018:98, bod 100).

61 – V tomto smyslu viz rozsudky ze dne 4. července 2000, Komise v. Řecko (C-387/97, EU:C:2000:356, bod 88); ze dne 25. listopadu 2003, Komise v. Španělsko (C-278/01, EU:C:2003:635, bod 59); ze dne 10. ledna 2008, Komise v. Portugalsko (C-70/06, EU:C:2008:3, bod 48), jakož i ze dne 4. června 2009, Komise v. Řecko (C-109/08, EU:C:2009:346, bod 42).

62 – Viz rozsudky ze dne 2. prosince 2014, Komise v. Řecko (C-378/13, EU:C:2014:2405, bod 58), a ze dne 22. února 2018, Komise v. Řecko (C-328/16, EU:C:2018:98, bod 101).

63 – Viz rozsudek ze dne 22. února 2018, Komise v. Řecko (C-328/16, EU:C:2018:98, bod 101). Komise ani Řecká republika neuvedly na jednání nejnovější čísla.

64 – Viz bod 116 tohoto stanoviska.

139. Pokud jde o obyvatelstvo, není vyloučeno, že některé členské státy s určitým počtem obyvatel mají menší platební schopnost než jiné členské státy s nižším počtem obyvatel. Toto kritérium je rovněž z hlediska výpočtu penále irelevantní.

140. Z těchto důvodů dospívám k závěru, že je třeba opustit kritérium počtu hlasovacích práv, které má dotčený členský stát v Radě, jak to již učinil Soudní dvůr v rozsudku ze dne 22. února 2018, Komise v. Řecko (C-328/16, EU:C:2018:98), neboť počet hlasovacích práv již nezasahuje do rozhodování Rady a nové pravidlo v čl. 16 odst. 4 SEU neposkytuje žádné uspokojivé kritérium pro určení platební schopnosti dotčeného členského státu [65].

141. S přihlédnutím k těmto okolnostem, a zejména ke značné výši podpory, která má být navrácena, a době trvání protiprávního jednání a s ohledem na nutnost přimět Řeckou republiku k ukončení vytýkaného nesplnění povinností, považuji za vhodné stanovit pololetní penále namísto denního penále.

142. Konstatuji totiž, že pro splnění povinností vyplývajících z rozhodnutí 2009/610 Komise stanovila lhůtu čtyř měsíců [66] a že ke splnění závazků uvedených v dopise ze dne 1. prosince 2010 poskytla Komise Řecké republice a společnosti EN lhůtu šesti měsíců. Zdá se mi to zřejmé, jelikož opatření nezbytná k provedení tohoto rozhodnutí nebo ke splnění závazků uvedených v tomto dopise, jako je prodej aktiv v dražbě nebo přijetí legislativních opatření ke zrušení koncese k suchému doku, nemohou být přijata ze dne na den. To má v současné době zvláštní význam, neboť nad společností EN byla uvalena zvláštní správa, což je řízení, které může podle článku 69 zákona č. 4307/2014 trvat až dvanáct měsíců.

143. Pokud jde o výši penále, podotýkám, že ve věci, v níž byl vydán rozsudek ze dne 2. prosince 2014, Komise v. Řecko (C-378/13, EU:C:2014:2405) a která se týkala životního prostředí, Soudní dvůr stanovil pololetní penále ve výši 14 520 000 eur, jelikož Řecká republika nepřijala žádné opatření ke splnění povinností vyplývajících z rozsudku ze dne 6. října 2005, Komise v. Řecko (C-502/03, nezveřejněný, EU:C:2005:592), zatímco Komise navrhla denní penále ve výši 71 193,60 eura (což by odpovídalo pololetnímu penále ve výši 12 814 848 eur).

144. Vzhledem k výše uvedeným skutečnostem a zejména k závažnosti a době trvání protiprávního jednání, ale i poklesu řeckého HDP v posledních letech navrhuji stanovit pololetní penále ve výši 9 500 000 eur, tedy přibližně 1,5 % výše podpory, která má být navrácena [67].

145. I když Soudní dvůr může stanovit sestupné penále za účelem zohlednění pokroku případně dosaženého členským státem, mám za to, že vzestupné penále může být rovněž stanoveno v případě, že členský stát bude pokračovat v neplnění povinností vyplývajících z prvního rozsudku Soudního dvora. V projednávané věci může být penále zvýšeno o 2 000 000 eur za pololetí až do okamžiku, kdy Řecká republika splní v plném rozsahu a zcela povinnosti vyplývající z rozsudku ze dne 28. června 2012, Komise v. Řecko (C-485/10, nezveřejněný, EU:C:2012:395).

146. S ohledem na všechny výše uvedené úvahy navrhuji, aby Soudní dvůr uložil Řecké republice povinnost zaplatit Komisi na účet „Vlastní zdroje Evropské unie“, počínaje dnem vydání rozsudku v projednávané věci až do dne splnění povinností vyplývajících z rozsudku ze dne 28. června 2012, Komise v. Řecko (C-485/10, nezveřejněný, EU:C:2012:395), pololetní penále ve výši 9 500 000 eur, které bude zvýšeno o 2 000 000 eur za každé pololetí následující po prvním pololetí po vydání rozsudku v projednávané věci až do dne splnění povinností vyplývajících z rozsudku ze dne 28. června 2012, Komise v. Řecko (C-485/10, nezveřejněný, EU:C:2012:395).

65 – Bylo by vhodné, aby Komise uzpůsobila své sdělení novému pravidlu pro rozhodování kvalifikovanou většinou v Radě.

66 – Viz čl. 18 odst. 5 tohoto rozhodnutí.

67 – Návrh Komise by vedl k částce za pololetí přibližně ve výši 6 300 000 eur.

B. K paušální částce

1. Argumentace účastnic řízení

147. Pokud jde o výši paušální částky, Komise navrhuje Soudnímu dvoru, aby stanovil tuto částku vynásobením denní částky počtem dnů trvání protiprávního jednání.

148. Komise navrhuje použít pro výpočet paušální částky stejný koeficient závažnosti, a sice „5“, a stejný faktor „n“, jako při výpočtu penále. Naopak paušální základ pro výpočet paušální částky bude stanoven na 220 eur za den. Na rozdíl od výpočtu penále nebude použit koeficient doby trvání.

149. Na tomto základě Komise navrhuje uložení paušální částky vypočtené vynásobením částky 3 828 eur počtem dní, které uplynuly mezi dnem vydání rozsudku ze dne 28. června 2012, Komise v. Řecko (C-485/10, nezveřejněný, EU:C:2012:395) a datem splnění povinností Řeckou republikou, nebo pokud k němu nedojde, datem vydání rozsudku v projednávané věci.

150. Řecká republika nepředložila konkrétní argumenty k paušální částce. Vzhledem k tomu, že pro její výpočet Komise používá kritéria totožná s kritérii používanými pro výpočet penále, jako je závažnost a doba trvání protiprávního jednání, je třeba přihlédnout k argumentům předloženým Řeckou republikou ve vztahu k penále.

2. Posouzení

151. Soudní dvůr již rozhodl, že je při výkonu posuzovací pravomoci, která je mu v dané oblasti svěřena, oprávněn uložit současně penále a paušální částku [68].

152. Podle Soudního dvora „[z]ásada uložení povinnosti zaplatit paušální částku spočívá v zásadě na posouzení dopadů nesplnění povinností dotyčného členského státu na soukromé a veřejné zájmy, zejména pokud neplnění povinností trvalo po dlouhou dobu od vyhlášení rozsudku, jímž bylo původně určeno“ [69].

153. Kromě toho „[u]ložení této paušální částky musí v každém jednotlivém případě záviset na všech relevantních skutečnostech souvisejících jak s charakteristikami zjištěného nesplnění povinnosti, tak s přístupem členského státu, jehož se řízení zahájené na základě článku 260 SFEU týká. V této souvislosti je Soudní dvůr na základě uvedeného ustanovení nadán širokou posuzovací pravomocí při rozhodování o tom, zda existuje důvod pro uložení takové sankce“ [70].

68 – Viz rozsudek ze dne 2. prosince 2014, Komise v. Řecko (C-378/13, EU:C:2014:2405, bod 71 a citovaná judikatura), jakož i ze dne 22. února 2018, Komise v. Řecko (C-328/16, EU:C:2018:98, bod 116 a citovaná judikatura).

69 – Rozsudek ze dne 2. prosince 2014, Komise v. Řecko (C-378/13, EU:C:2014:2405, bod 72 a citovaná judikatura).

70 – Rozsudek ze dne 2. prosince 2014, Komise v. Řecko (C-378/13, EU:C:2014:2405, bod 73 a citovaná judikatura), a ze dne 22. února 2018, Komise v. Řecko (C-328/16, EU:C:2018:98, bod 117 a citovaná judikatura).

154. V projednávaném sporu, jak uvádí Komise, existuje opakované protiprávní jednání ze strany Řecké republiky v oblasti státních podpor [71]. Tato skutečnost, a zejména okolnost, že v projednávané věci nedošlo k vrácení ani částky jednoho eura za účelem splnění povinností vyplývajících z rozsudku ze dne 28. června 2012, Komise v. Řecko (C-485/10, nezveřejněný, EU:C:2012:395), představují dostatečné indikátory toho, že účinná prevence budoucího opakování obdobného porušování unijního práva může vyžadovat přijetí takového odrazujícího opatření, jakým je uložení povinnosti zaplatit paušální částku [72].

155. Za těchto okolností přísluší Soudnímu dvoru při výkonu jeho posuzovací pravomoci stanovit výši této paušální částky tak, aby byla jednak přizpůsobená okolnostem věci a jednak přiměřená protiprávnímu jednání [73]. V této souvislosti přihlíží Soudní dvůr ke zjištěné závažnosti protiprávního jednání, k době jeho trvání, jakož i platební schopnosti dotyčného členského státu [74].

156. Spis v projednávané věci obsahuje několik skutečností, které zpochybňují existenci skutečného odhodlání ze strany řeckých orgánů provést rozhodnutí 2009/610 nebo plně splnit jejich závazky obsažené v dopise ze dne 1. prosince 2010.

157. V tomto ohledu je třeba poznamenat, že v článku 11 rámcové dohody Řecká republika v podstatě přislíbila společnosti EN a jejím akcionářům (bývalým i novým) dosáhnout po Komisi v konečném výsledku toho, že k provedení rozhodnutí 2009/610 dojde, aniž bude EN povinna vrátit částky podpor, a to v březnu 2010, tedy ještě před tím, než Komise schválí seznam závazků uvedených v dopise ze dne 1. prosince 2010 a ještě předtím, než budou formálně odsouhlaseny ze strany EN.

158. Řecká republika však tento příslib vůči EN a jejím nabyvatelům nemohla platně učinit, i když byl požadován společností ADM (a následně společností Privinvest) jako předběžná podmínka odkupu 75,1 % akcií EN [75]. Příslib, který porušuje kogentní povahu unijního práva v oblasti státních podpor, je totiž neplatný.

159. Navíc řecké orgány nepovažovaly navrácení neslučitelné podpory za prioritu, a naopak jednaly tak, že se navrácení podpory vleklo, když přijímaly opatření, která byla za tímto účelem sice nezbytná, ale nebyla dostatečná, a mimoto postupovaly zvláště pomalu. Z důvodu tohoto liknavého přístupu se výše podpory, která má být vrácena, s úroky z prodlení zvýšila z 256 000 000 eur na 670 000 000 eur.

160. Například řecké orgány zaslaly EN první inkasní příkaz k navrácení neslučitelné podpory až dne 4. prosince 2015 [76], tedy jedenáct měsíců po výzvě dopisem Komise a více než tři roky po vydání rozsudku, kterým se určuje nesplnění povinnosti, ze dne 28. června 2012, Komise v. Řecko (C-485/10, nezveřejněný, EU:C:2012:395). Navrhly zvláštní správu EN až dne 13. října 2017, tedy téměř dva roky po vydání prvního inkasního příkazu.

71 – Viz rozsudky ze dne 7. července 2009, Komise v. Řecko (C-369/07, EU:C:2009:428); ze dne 1. března 2012, Komise v. Řecko (C-354/10, nezveřejněný, EU:C:2012:109); ze dne 17. října 2013, Komise v. Řecko (C-263/12, nezveřejněný, EU:C:2013:673); ze dne 9. listopadu 2017, Komise v. Řecko (C-481/16, nezveřejněný, EU:C:2017:845), jakož i ze dne 17. ledna 2018, Komise v. Řecko (C-363/16, EU:C:2018:12).

72 – V tomto smyslu viz rozsudky ze dne 2. prosince 2014, Komise v. Řecko (C-378/13, EU:C:2014:2405, bod 74) a Komise v. Itálie (C-196/13, EU:C:2014:2407, body 115 a 116).

73 – V tomto smyslu viz rozsudky ze dne 2. prosince 2014, Komise v. Řecko (C-378/13, EU:C:2014:2405, bod 75) a Komise v. Itálie (C-196/13, EU:C:2014:2407, bod 117); ze dne 22. června 2016, Komise v. Portugalsko (C-557/14, EU:C:2016:471, bod 94), jakož i ze dne 22. února 2018, Komise v. Řecko (C-328/16, EU:C:2018:98, bod 119).

74 – V tomto smyslu viz rozsudky ze dne 2. prosince 2014, Komise v. Řecko (C-378/13, EU:C:2014:2405, body 76 a 77 a citovaná judikatura) a Komise v. Itálie (C-196/13, EU:C:2014:2407, bod 118 a citovaná judikatura).

75 – Viz body 15 a 16 tohoto stanoviska. Rozhodčí soud ICC tak zcela odhlédl od toho, že Řecká republika nesměla umožnit EN, aby přijímala objednávky na stavbu válečných lodí pro jiné země, neboť čl. 346 odst. 1 SFEU chrání pouze podstatné zájmy bezpečnosti dotčeného členského státu. Takové objednávky zvláště pro třetí země by tak představovaly civilní aktivitu zakázanou dopisem ze dne 1. prosince 2010, jejíhož výkonu se EN vzdala ve svém závazku přijatém dopisem ze dne 27. října 2010.

76 – Viz bod 38 tohoto stanoviska.

161. Navíc, i když se ukázalo, že EN a její akcionáři nespolupracovali při plnění závazků obsažených v dopise ze dne 1. prosince 2010, Řecká republika nepřijala žádné opatření k zahájení úpadkového řízení nebo zvláštní správy vůči EN za účelem navrácení podpory, a to i když řecké soudy zamítly návrh na odklad vykonatelnosti podaný EN proti inkasním příkazům [77].

162. Je sice pravda, že předběžným usnesením ze dne 5. srpna 2016 rozhodčí soud ICC zakázal Řecké republice zahájit úpadkové řízení proti EN bez toho, aby byl o tom předem vyrozuměn, a rozhodnutím ze dne 27. června 2017 uložil Řecké republice zdržet se jakýchkoli opatření, jež by mohla změnit kontrolu nad EN až do vydání pravomocného rozhodčího nálezu, přičemž tento zákaz zahrnoval řízení o uvalení zvláštní správy.

163. Rozhodným právem pro spor mezi společností EN, jejími akcionáři a Řeckou republikou je však řecké právo a rozhodčí řízení ICC se řídí tímto právem, jelikož za sídlo rozhodčího soudu ICC byly určeny Atény (Řecko). Vzhledem k tomu, že unijní právo je součástí řeckého práva [78], nemohl tento soud platně zabránit Řecké republice, aby zahájila řízení o platební neschopnosti proti EN jako poslední možné opatření k navrácení neslučitelné podpory, a Řecká republika nemůže odůvodnit nesplnění povinností plynoucích z rozhodnutí 2009/610 odkazem na usnesení uvedeného soudu.

164. Na základě výše uvedených skutečností a s přihlédnutím k poklesu řeckého HDP o 25,5 % mezi roky 2010 a 2016, považuji za vhodné navrhnout, aby Soudní dvůr uložil Řecké republice povinnost zaplatit paušální částku 13 000 000 eur, tedy přibližně 2 % podpory, která má být navrácena.

IX. Závěrečná poznámka

165. Na jednání Komise požádala Soudní dvůr o objasnění otázky týkající se splnění Řeckou republikou rozhodčího nálezu, který by byl vydán v rozhodčím řízení ICSID a ve kterém by jí byla uložena povinnost k náhradě škody za případné navrácení podpory nebo opatření přijatá k tomuto účelu, jako je likvidace EN [79].

166. V rozsudku, který má být vydán v projednávané věci, může Soudní dvůr posuzovat pouze skutečnosti vytýkané Komisí v její výzvě dopisem zaslané Řecké republice. Žádost Komise o objasnění nelze za takovou výzvu dopisem považovat.

167. V důsledku toho by bylo možné tuto žádost Komise posoudit pouze v rámci samostatné žaloby pro nesplnění povinnosti směřující k určení, že Řecká republika tím, že splnila povinnosti vyplývající z takového nálezu, porušila své povinnosti vyplývající ze Smlouvy o FEU.

168. Konec konců nebyl každopádně v současné době dosud žádný nález v dotčeném rozhodčím řízení ICSID vydán.

X. K nákladům řízení

169. Podle čl. 138 odst. 1 jednacího řádu Soudního dvora se účastníku řízení, který neměl úspěch ve věci, uloží náhrada nákladů řízení, pokud to účastník řízení, který měl ve věci úspěch, požadoval. Vzhledem k tomu, že Komise požadovala po Řecké republice náhradu nákladů řízení a bylo zjištěno nesplnění povinnosti, je důvodné Řecké republice uložit náhradu nákladů řízení.

77 – Viz bod 38 tohoto stanoviska.

78 – Viz rozsudek ze dne 6. března 2018, Achmea (C-284/16, EU:C:2018:158, bod 41).

79 – Viz body 58 a 59 tohoto stanoviska.

XI. Závěry

170. S přihlédnutím k výše uvedeným úvahám navrhuji Soudnímu dvoru, aby rozhodl následovně:

„1) Řecká republika tím, že nepřijala opatření nezbytná ke splnění povinností vyplývajících z rozsudku ze dne 28. června 2012, Komise v. Řecko (C-485/10, nezveřejněný, EU:C:2012:395), nesplnila povinnosti, které pro ni vyplývají z tohoto rozsudku a z čl. 260 odst. 1 SFEU.

2) Řecké republice se ukládá, aby zaplatila Evropské komisi na účet ‚Vlastní zdroje Evropské unie' pololetní penále ve výši 9 500 000 eur, které bude zvýšeno o 2 miliony eur za každé pololetí následující po prvním pololetí po vydání rozsudku v projednávané věci až do dne splnění povinností vyplývajících z rozsudku ze dne 28. června 2012, Komise v. Řecko (C-485/10, nezveřejněný, EU:C:2012:395), a to ode dne vyhlášení rozsudku v projednávané věci do dne, kdy dojde ke splnění povinností vyplývajících z rozsudku ze dne 28. června 2012, Komise v. Řecko (C-485/10, nezveřejněný, EU:C:2012:395).

3) Řecké republice se ukládá, aby Komisi zaplatila na účet ‚Vlastní zdroje Evropské unie' paušální částku ve výši 13 000 000 eur.

4) Řecké republice se ukládá náhrada nákladů řízení."